

STRUČNI ČLANAK

UDK:351.74

Primljeno: 30.09.2015.

dr. sc. Damir Juras, dipl. iur.,
MUP RH

Dubravka Čelar, dipl. iur.,
PU splitsko-dalmatinska

PERSONALNI IZVORI U POSTUPKU UTVRĐIVANJA DISCIPLINSKE ODGOVORNOSTI POLICIJSKIH SLUŽBENIKA

U članku se prikazuje način prikupljanja dokaza iz personalnih izvora u postupku utvrđivanja disciplinske odgovornosti policijskih službenika. Česti dokazi su iskazi građana do kojih se dolazi kroz instrument zaprimanja i provjere pritužbi građana na postupanje i ponašanje policijskih službenika. Ističe se značaj pritužbe kao sredstva kontrole rada policijskih službenika. Posebno se ukazuje na način obavljanja razgovora sa svjedocima u postupku provjere pritužbenih navoda te važnost mogućnosti korištenja kao dokaza u disciplinskom postupku pisanih iskaza svjedoka i transkripata.

Ključne riječi: disciplinski postupak, personalni dokazi, policijski službenik, pritužba, transkripti

1. UVOD

Policija je središnja služba Ministarstva unutarnjih poslova (dalje: Ministarstvo) koja obavlja poslove određene zakonom i drugim propisima. Policija građanima pruža zaštitu njihovih temeljnih ustavnih prava i sloboda i zaštitu drugih Ustavom Republike Hrvatske zaštićenih vrijednosti (čl. 2. st. 1. i 2. Zakona o policiji, dalje: ZP, Narodne novine, broj: 34/11, 130/12, 89/14, 151/14, 33/15). Policijski službenik je službenik Ministarstva, kao i službenik strane policijske službe, koji je prema međunarodnom ugovoru ili zakonu, ovlašten obavljati policijske poslove, primjenom policijskih ovlasti (čl. 3. st. 1. ZP-a; čl.

2. st. 1. t.3. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima, dalje: ZPPO, Narodne novine, broj: 76/09, 92/14).

Budući da zakonska regulativa sama po sebi nije dovoljna da bi se osigurala zakonitost u radu službenika, nad njihovim radom je potrebno provoditi kontrolu. Provedba kontrole je regulirana Pravilnikom o načinu provedbe unutarnje kontrole i nadzora rada službenika i ustrojstvenih jedinica Ministarstva unutarnjih poslova (dalje: Pravilnik o načinu provedbe unutarnje kontrole, Narodne novine, broj: 141/11, 146/11). U realizaciji upravne kontrole rada službenika značajni doprinos daju osobe koje se upravnim tijelima obraćaju pritužbama na rad službenika, a što zahtjeva provjeru njihovih navoda odnosno rada službenika. Prilikom provjere navoda pritužbi na rad policijskih službenika dolazi se do saznanja koja čine osnovanu sumnju da je policijski službenik povrijedio službenu dužnost odnosno propisana pravila ponašanja i postupanja, poradi čega se rezultati takvih provjera moraju dostaviti osobama ovlaštenim za pokretanje disciplinskog postupka odnosno disciplinskom sudu koji ih koristi kao dokazna sredstva za utvrđivanje odlučnih činjenica u disciplinskom postupku.

2. PRITUŽBE PROTIV POLICIJSKIH SLUŽBENIKA

Važan personalni izvor informacija kod pokretanja disciplinskog postupka su iskazi građana do kojih se dolazi putem zaprimanja pritužbi građana. Pravo na podnošenje pritužbe zajamčeno je čl. 46. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, broj: 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10, 5/14). Institut pritužbe, odnosno pravo stranaka na podnošenje pritužbi te njihovo pravo na dobivanje odgovora od državnog tijela, u odnosu na policijske službenike (i druge zaposlenike) Ministarstva, zakonski je regulirano čl. 5. i 5.a-5.f ZP-a, čl. 84. Zakona o sustavu državne uprave (dalje: ZSDU, Narodne novine, broj: 150/11, 12/13) te Pravilnikom o načinu rada i postupanja po pritužbama te radu povjerenstava za rad po pritužbama (dalje: Pravilnik, Narodne novine, broj: 78/15).

Broj podnesenih pritužbi „pokazuje da su one ipak značajno sredstvo zaštite građana, kao i da građani imaju povjerenje u institucije kojima ih upućuju“ (Galović, 2014: 41). U Ministarstvu su u razdoblju od 2012.-2014. zaprimljene 5.542 pritužbe protiv policijskih službenika, a po izvršenim provjerama utemeljenosti zbog utvrđenih povreda službene dužnosti pokrenuto je 125 disciplinskih postupaka (*tablica 1.*). Broj zaprimljenih pritužbi na godišnjoj razini kreće se između cca 1.500 i 2.000, a broj disciplinskih postupaka proizišlih iz pritužbi od 32 do 59, što bi značilo da nema bitnih odstupanja. To bi moglo ukazivati da građani ne gube vjeru u pritužbu kao sredstvo zaštite svojih prava, ali isto tako i da unutarnja kontrola efikasno koristi pritužbe kao korektiv sustava. Broj disciplinskih postupaka proizišlih iz zaprimljenih pritužbi izražen u postotcima porastao je tako u 2013.g. za 0,7% u odnosu na 2012.g, dok je taj broj smanjen 2014.g. u odnosu na 2013.g. za 1,3%, što potvrđuje činjenicu da

sustavno vođenje i praćenje evidencije zaprimljenih pritužbi utječe na učinkovitu kontrolu i poboljšanje kvalitete rada policijskih službenika.

Tablica 1. Zaprimljene pritužbe i pokrenuti disciplinski postupci temeljem provjere pritužbenih navoda u MUP RH (2012-2014), izvor: Ravnateljstvo policije, Ured glavnog ravnatelja policije, dopis: 511-01-43-152-98/15 od 10. rujna 2015.

Godina	Broj pritužbi	Broj disciplinskih postupaka	% disciplinskih postupaka iz pritužbi
2012.	1.564	34	2,2 %
2013.	2.002	59	2,9 %
2014.	1.976	32	1,6 %

2.1. Pritužbe u vezi s primjenom policijskih ovlasti

Fizička ili pravna osoba koja smatra da su njoj ili drugoj osobi djelovanjem ili propuštanjem djelovanja policijskog službenika, u primjeni policijskih ovlasti, povrijeđena prava ili slobode, ima pravo Ministarstvu podnijeti pritužbu u roku od 30 dana od dana saznanja za povredu. Pritužba mora biti razumljiva i sadržavati: ime, prezime i adresu podnositelja; mjesto, vrijeme i opis djelovanja ili propuštanja djelovanja kojima su povrijeđena prava ili slobode podnositelja ili druge osobe; potpis podnositelja. (čl. 5. st. 1.-2. ZP-a). Pritužba može biti podnesena u pisanom obliku ili usmeno neposrednim podnositeljevim iskazom o čemu će se sastaviti zapisnik. (čl. 3. st. 1. Pravilnika). Pritužbu razmatra rukovoditelj ustrojstvene jedinice Ministarstva u kojoj je raspoređen policijski službenik na kojeg se pritužba odnosi ili policijski službenik kojeg on ovlasti, radi utvrđivanja činjeničnog stanja. S obzirom na rezultate provjere navoda, pritužba može biti ocijenjena kao: utemeljena, djelomično utemeljena, neutemeljena ili nepotvrđena. Obveza je rukovoditelja obavijestiti podnositelja pritužbe o utvrđenom činjeničnom stanju i poduzetim mjerama u roku od 30 dana od dana primitka pritužbe. Podnositelj pritužbe nezadovoljan sadržajem obavijesti rukovoditelja, koji je razmatrao pritužbu i dostavio mu odgovor, može u roku od 15 dana od dana primitka obavijesti, podnijeti prigovor ustrojstvenoj jedinici nadležnoj za unutarnju kontrolu Ministarstva koja je obvezna podnositelju prigovora odgovoriti u roku od 30 dana od dana primitka prigovora. Ako podnositelj pritužbe, u roku od 15 dana od primitka odgovora ustrojstvene jedinice za unutarnju kontrolu, izrazi nezadovoljstvo postupkom provedenih provjera i sadržajem odgovora, spis predmeta bez odgode dostavlja se na rješavanje nadležnom povjerenstvu za rad po pritužbama o čemu se obavještava

podnositelja pritužbe (čl. 5. a.-b. ZP-a i čl. 9. Pravilnika).

Provjera pritužbe obuhvaća mjere i radnje, koje se obavljaju s ciljem utvrđivanja relevantnih činjenica i okolnosti u vezi sa navodima iz pritužbe. „Tijekom poduzimanja provjere posebno valja voditi brigu o taktičnosti pristupa, čime se treba osigurati zaštita digniteta policijskog službenika čije se postupanje ili ponašanje provjerava, ali isto tako i dosljednost u točnom i objektivnom prikupljanju podataka“ (Smolčić, 2009:353). Službenik koji provjerava navode pritužbe mora biti: objektivan, tolerantan, odgovoran, pravedan, mora imati sposobnost procjene motiva podnositelja pritužbe kako bi izbjegao zamku jednostranog prikazivanja činjenica od strane podnositelja pritužbe koji ne ukazuje na pravo činjenično stanje, a „vodilja u njegovom radu moraju biti ustavnost i zakonitost, za što su pretpostavke njegova visoka stručnost, informiranost o predmetu kontrole i savjesnost“ (Ćupurdija, 2012:13). „Preporučljivo je da takav službenik ima viši rang (položajni ili prema zvanju) od policijskog službenika na kojeg se pritužba odnosi“ (Smolčić, 2007:211).

Provjera navoda pritužbe obavlja se sukladno načelima i pravilima kriminalističke taktike i metodike, prilikom čega se može obaviti razgovor s policijskim službenicima i drugim zaposlenicima Ministarstva; ući i izvršiti uvid u svaki prostor na korištenju u Ministarstvu koji u svom radu ili u svezi s obavljanjem službenih poslova koriste policijski službenici i drugi zaposlenici Ministarstva; izvršiti uvid i koristiti podatke iz evidencija koje vode policijski službenici i drugi zaposlenici Ministarstva; izvršiti uvid u Dnevnik događaja, upisnike, zapisnike, foto elaborate, izvješća, naloge, odluke, zaključke, službene zabilješke, skice, bilješke i druge dokumente koje sastavljaju, pribavljaju, zaprimaju ili izdaju policijski službenici i drugi zaposlenici Ministarstva, a prema potrebi zahtijevati i njihovu dostavu u izvornom obliku ili preslici; izvršiti uvid u ateste, tehničke i druge podatke o tehničkim sredstvima i opremi koju u radu primjenjuju policijski službenici i drugi zaposlenici Ministarstva te zahtijevati dokaze o osposobljenosti za njezinu uporabu; prisustvovati provedbi policijskih poslova; od policijskih službenika i drugih zaposlenika Ministarstva zatražiti i druge podatke i obavijesti važne za uspješnu provedbu kontrole i nadzora njihova rada; obaviti i druge potrebne mjere i radnje u sklopu policijskih ovlasti (čl. 3., 5., 8. i 9. Pravilnika o načinu provedbe unutarnje kontrole). Službenik koji provjerava sadržaj pritužbe mora biti sposoban povezivati metode koje služe za prikupljanje obavijesti iz personalnih i materijalnih izvora. „Obavijesti se tada nadopunjuju, preklapaju, potvrđuju, proizlaze jedne iz drugih ili osporavaju.“ (Pavliček, 2013:65).

Službenici koji obavljaju provjeru pritužbenih navoda o prikupljenim saznanjima sačinjavaju službene bilješke, a ukoliko se pojavi sumnja da je policijski službenik počinio težu povredu službene dužnosti njegovo očitovanje će se, u pravilu, uzeti u formi vlastoručno pisane i potpisane izjave ili u formi zapisnika o uzimanju izjave, dok će se od osoba koje mogu imati saznanja o

težoj povredi službene dužnosti i njezinom počinitelju izjava, u pravilu, uzeti na zapisnik (čl. 8. Pravilnika o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika, Narodne novine, broj: 141/11). Iako su službene bilješke valjano dokazno sredstvo u disciplinskom postupku, zakonodavac je propisao da se u slučaju sumnje da je počinjena teža povreda službene dužnosti, izjave od svjedoka i policijskog službenika za kojeg se sumnja da je počinio težu povredu službene dužnosti, uzimaju u pravilu na zapisnik, čime se otklanja mogućnost da osobe koje su dale izjavu kasnije opovrgavaju njezin sadržaj tvrdeći da je policijski službenik pogrešno u službenoj bilješci interpretirao sadržaj njihovog razgovora. Naime, „prilikom sastavljanja zapisnika postoji kontrolni mehanizam kroz mogućnost izravnog uvida svjedoka u sadržaj sastavljenog zapisnika, dok to u slučaju sastavljanja službenih zabilješki nije slučaj.“ (Pavliček, 2013:115.)

Prilikom razgovora s osobama koje imaju saznanja o pritužbenim navodima važno im je ukazati da je njihovo iskazivanje bitno za utvrđivanje materijalne istine, a time posljedično i za osiguranje pravilnog funkcioniranja policijske službe. Da bi se iskaz osobe koja raspolaže saznanjima o činjenicama koje bi ukazivale na povredu službene dužnosti policijskog službenika mogao koristiti kao dokaz u disciplinskom postupku potrebno je s takvom osobom vješto obaviti razgovor. Strateški pravac razgovora „mora voditi prema „otvaranju“ i verbalnom aktiviranju sugovornika, a nikako prema njegovom povlačenju u obranu i šutnju. Zato voditelj razgovora treba ispitanika motivirati da što više govori, a sam ne pretjerivati u govoru“ (Roso, 1995;100).

Osnovni preduvjet obavljanja kvalitetnog razgovora sa svjedokom, podnositeljem pritužbe ili prijavljenim policijskim službenikom je priprema plana razgovora (*slika 1.*). Planom se utvrđuje cilj razgovora, mjesto i vrijeme razgovora, podaci o osobi s kojom će se obaviti razgovor, definiraju se tematske cjeline razgovora, te se određuje sadržaj i forma nekih osnovnih pitanja. Razgovor se obavlja u 4 faze.

1. **Uvodna faza** u kojoj se policijski službenik predstavlja i predočuje svrhu razgovora. U ovoj fazi je bitno zadobiti povjerenje sugovornika i verbalno ga što više aktivirati.
2. **Faza slobodnog iskazivanja** u kojoj se osoba poziva da iskaže sve što joj je poznato o događaju, a voditelj razgovora je po potrebi usmjerava na ono što je bitno.
3. **Faza postavljanja pitanja** u kojoj se postavljaju pitanja radi provjeravanja, dopunjavanja, razjašnjavanja i preciziranja izjave i uspoređivanja dobivenih odgovora s utvrđenim dokazima. Osnovno je pravilo da pitanja budu kratka i jasna, bez nepotrebnih stručnih izraza koje sugovornik ne razumije. Pitanja ne smiju biti sugestivna. Postoji nekoliko karakterističnih vrsta pitanja:

- a. *otvorena pitanja* su najvažnije sredstvo policijskih službenika u prikupljanju obavijesti od građana. „Njihova vrijednost proizlazi iz minimalne sugestivnosti, navođenja ili pritiska prema građaninu s kojim obavljamo intervju, što u konačnici znači prikupljanje vjerodostojnijih obavijesti Radi se o pitanjima na koja se odgovori daju opisivanjem, obrazlaganjem i tumačenjem.“ (Pavliček, 2013;108);
 - b. *zatvorena pitanja* koja iziskuju manje napora za sugovornika, na njih lakše odgovara jer se od njega očekuju kratki odgovori, najčešće „da“ ili „ne“, „jesam“ ili „nisam“ ili mu se ostavlja mogućnost da izabere jednu od nekoliko ponuđenih mogućnosti;
 - c. *precizirajuća pitanja* pomoću kojih voditelj razgovora precizira nedovoljno precizne odgovore;
 - d. *dopunjujuća pitanja* čija svrha je da u prethodno danom iskazu dopune neke bitne pojedinosti koje je ispitanik namjerno ili nenamjerno propustio navesti u svom slobodnom izlaganju;
 - e. *pojašnjavajuća pitanja* koja se postavljaju kad voditelj razgovora utvrdi proturječnost u iskazu i kad treba otkloniti nesporazum u komunikaciji između voditelja razgovora i osobe koja iskazuje;
 - f. *kontrolna pitanja* koja „imaju svrhu da se provjeri točnost i dosljednost ranije danog iskaza o nekoj činjenici.“ (Roso,1995;88).
4. **Završna faza** razgovora – slijedi nakon što su u razgovoru obrađene sve planirane tematske cjeline. Razgovor završava neutralnim temama i u ugodnom ozračju.

Navedena pravila obavijesnog razgovora, osim kod provjere pritužbenih navoda, policijski službenici trebaju poštivati i kad podatke o povredi službene dužnosti prikupljaju po nalogu rukovoditelja ili po službenoj dužnosti, dakle kad obavljaju unutarnju kontrolu i nadzor rada policijskih službenika.

2.2. Ostale pritužbe protiv policijskih službenika

S pritužbama u vezi s povredom prava ili slobode prilikom primjene policijskih ovlasti od strane policijskih službenika, a koje su podnesene po proteku roka od 30 dana od dana saznanja za povredu, kao i s pritužbama koje ne sadrže sve podatke koji su propisani čl. 5. st. 2. ZP-a, postupa se sukladno odredbama zakona kojim se propisuje sustav državne uprave (čl. 5. st. 3. ZP-a). Prigovore, odnosno pritužbe obvezatno razmatra čelnik tijela državne uprave na čiji se rad odnose prigovori i pritužbe. Na podnesene prigovore i pritužbe, čelnik tijela državne uprave dužan je građanima i pravnim osobama dati odgovor u roku od 30 dana od dana podnošenja prigovora, odnosno pritužbe (čl. 84. ZSDU-a).

3. DISCIPLINSKA ODGOVORNOST POLICIJSKIH SLUŽBENIKA

Policijski službenik odgovara za povredu službene dužnosti ako povjerene poslove i zadatke ne obavlja savjesno, stručno i u predviđenim rokovima, ako se ne pridržava Ustava, zakona, drugih propisa i pravila o ponašanju za vrijeme službe ili izvan službe kada šteti ugledu službe. „Izvorište policijskih moći je zakon i ništa više“ (Janssens, 1997:328). Disciplinski postupak protiv policijskih službenika vodi se po odredbama ZP-a i Pravilnika o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika, a u onim pitanjima koja nisu regulirana navedenim propisima primjenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje opći upravni postupak (čl. 93. i 100. ZP-a).

3.1. Dokazna sredstva u disciplinskom postupku

Procesne radnje koje se poduzimaju radi utvrđivanja pravno relevantnih činjenica u upravnom postupku nazivaju se dokazivanje. Dokazi su činjenice kojima se utvrđuje predmet dokaza, dok su dokazna sredstva izvori dokaza, tj. forme u kojima su sadržani činjenični podaci koji se koriste kao dokazi u postupku.

Kako u ZP-u nema odredbi o dokaznim sredstvima, to se na dokazivanje u disciplinskom postupku primjenjuju odredbe Zakona o općem upravnom postupku (dalje: ZUP, Narodne novine, broj: 47/09). „U upravnom postupku, načelno, svi su dokazi (dokazna sredstva) izjednačeni i svaka se činjenica može dokazivati svim dokaznim sredstvima, s tim što dokazno sredstvo mora po formi i sadržaju biti podobno za utvrđivanje stanja stvari i mora odgovarati pojedinom slučaju“ (Krijan, 2006:280). Službena osoba koja vodi postupak nije ograničena samo na činjenice koje iznosi stranka niti na dokaze koje stranka podnosi ili predlaže. Službena osoba može po službenoj dužnosti u tijeku cijelog postupka izvesti svaki dokaz ako smatra da je to potrebno radi razjašnjenja stvari (čl. 51. st. 2. i 58. st. 2. ZUP-a).

Zakon primjerice navodi „samo u praksi najkorištenija dokazna sredstva“ (Đerđa, 2010: 151). U disciplinskom postupku se koriste i rezultati prikupljeni provjerom pritužbenih navoda, u prvom redu pritužbe podnositelja, pisani iskazi policijskih službenika (protiv kojih se vodi disciplinski postupak) i svjedoka, te sačinjena i izuzeta dokumentacija. Upravna i sudska praksa imaju jedinstveni stav, utemeljen na čl. 58. ZUP-a (u prijašnjem Zakonu o općem upravnom postupku, Narodne novine, broj: 53/91, 103/96, dokazna sredstva su bila propisana čl. 159. st. 2.) i neprijepornom stavu pravne teorije (Rajko, 2005), da su to valjana dokazna sredstva.

U disciplinskom postupku se kao dokaz mogu koristiti i transkripti razgovora snimljenih temeljem sudbenog naloga. Ako se kaznena istraga ne može provesti na drugi način ili bi to bilo moguće samo uz nerazmjerne teškoće, na pisani obrazloženi zahtjev državnog odvjetnika, sudac istrage može protiv osobe za koju postoje osnove sumnje da je sama počinila ili zajedno s drugim osobama sudjelovala u kaznenom djelu iz čl. 334. Zakona o kaznenom postupku (dalje: ZKP, Narodne novine, broj 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14), pisanim obrazloženim nalogom odrediti posebne dokazne radnje kojima se privremeno ograničavaju određena ustavna prava građana (čl. 332. st. 1. ZKP-a). Kao jednu od osam posebnih dokaznih radnji zakon propisuje “nadzor i tehničko snimanje telefonskih razgovora i drugih komunikacija na daljinu”. Posebne dokazne radnje mogu biti, a u praksi su i bile, određene prema policijskim službenicima ili pak sadržaj razgovora policijskog službenika može biti evidentiran zbog njegove komunikacije s osobom prema kojoj su te radnje određene, odnosno nadzirana komunikacija drugih osoba može upućivati na nezakonito postupanje policijskog službenika. U postupku zbog povrede službene dužnosti nije moguće koristiti dokaze pribavljene posebnim dokaznim radnjama (u kaznenom postupku dokaz je snimka razgovora pribavljena posebnom dokaznom radnjom). Rezultati takvih dokaznih radnji mogu se koristiti samo u kaznenom postupku, a cjelovita snimka, zapis i dokumentacija se čuvaju zapečaćeni u državnom odvjetništvu. Iz ovoga proizlazi da se rezultati posebnih dokaznih radnji ne mogu koristiti u nekom drugom, pa tako ni u disciplinskom postupku (čl. 332., 331. st. 1., 335. st. 6. i 338. st. 1. ZKP-a). Međutim, „transkripti (pisani sažeci nadzirane komunikacije), koje policija sastavlja za operativne potrebe tijekom provedbe posebnih dokaznih radnji (čl. 337. st. 1. ZKP-a, čl. 5. i 35. Pravilnika o načinu provođenja posebnih dokaznih radnji, Narodne novine, broj: 102/09), mogu se koristiti kao valjano dokazno sredstvo u disciplinskom postupku nakon što se sa transkripata odlukom MUP-a, kao vlasnika dokumenta, skine oznaka tajnosti (čl. 2., 11., 12. st. 1., 16. st. 1. Zakona o tajnosti podataka, Narodne novine, broj: 79/07, 86/12)“ (Juras, 2015: 86.-87.).

4. ZAKLJUČAK

Disciplinski postupci, koji se vode protiv policijskih službenika za koje se provjerom pritužbenih navoda utvrdi osnovana sumnja da su povrijedili službenu dužnost, imaju za svrhu osiguranje urednog i učinkovitog funkcioniranja službe, a u tim postupcima bitno je radi utvrđivanja materijalne istine koristiti sve raspoložive dokaze. ZUP omogućuje dokazivanje svim sredstvima prikladnim za dokazivanje, pa tako i izjavama koje se sačine u postupku provjere pritužbenih navoda i transkriptima nastalim u provedbi posebnih dokaznih radnji, a to znatno olakšava i ubrzava rad disciplinskih sudova koji odlučuju o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika. U ovom kontekstu važno je ponoviti da je

Europski sud za ljudska prava u predmetu Šikić protiv Hrvatske (presuda od 15. 07. 2010., zahtjev broj: 9143/08, točka 53., www.usud.hr) potvrdio stajalište Ustavnog suda Republike Hrvatske da postoje različiti dokazni standardi u disciplinskom i kaznenom postupku, te da je Europski sud za ljudska prava u presudi *Vanjak protiv Hrvatske* (presuda od 14. 01. 2010., zahtjev broj: 29899/04, točka 49., www.usud.hr), kao i u presudi *Trubić protiv Hrvatske* (presuda od 02. 10. 2012., zahtjev broj 44887/19, točka 29., www.usud.hr), potvrdio stajališta hrvatskih sudova da izjava svjedoka ne mora uvijek biti dana pred disciplinskim sudom odnosno da je bitno osigurati mogućnost prijavljenom policijskom službeniku da se upozna sa svim dokumentima, osporava ih i komentira. Na ovaj način disciplinski sudovi mogu poštivati načelo hitnosti (čl. 101. ZP-a) i načelo učinkovitosti i ekonomičnosti (čl. 10. ZUP-a).

Pružanjem mogućnosti policijskom službeniku, protiv kojeg se vodi disciplinski postupak, da se očituje o svim izvedenim dokazima, pa i onima (službene bilješke i transkripti) čiju valjanost prijavljeni policijski službenici često osporavaju (Ustavni sud Republike Hrvatske: Odluka broj: U-III-2114/2009 od 14. 02. 2013., točka 10, www.usud.hr; Odluka broj: U-III-4798/2010 od 12. 06. 2014., točka 8., www.usud.hr), osigurava se poštivanje prava na pravično suđenje (čl. 29. Ustava i čl. 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj: 18/97, 6/99, 8/99, 14/02, 1/06, 2/10).

Korištenjem službenih bilješki policijskih službenika i zapisnika o uzimanju izjava svjedoka, omogućava se utvrđivanje materijalne istine i u onim predmetima u kojima se svjedoci odbijaju odazvati pozivu disciplinskog suda ili je slučaj da su svjedoci strani državljanima koji ne prebivaju u Hrvatskoj (npr. u slučajevima prijave da su policijski službenici uzeli mito ili su naplatili kaznu u prometu, a nisu za to izdali potvrdu nego su novac protupravno zadržali za sebe). Navedeni dokazi su bitni i iz razloga jer se sačinjavaju prije pokretanja disciplinskog postupka kada svjedoci ne znaju u koje sve svrhe njihovi iskazi mogu poslužiti odnosno da će moguće biti izvedeni i u disciplinskom postupku protiv policijskog službenika, pa iskazuju bez većeg promišljanja (kalkuliranja) o posljedicama iskaza. Također, neposredno po događaju odnosno prije pokretanja disciplinskog postupka policijski službenici, protiv kojih će moguće biti pokrenut disciplinski postupak, nisu u mogućnosti utjecati na iskazivanje tih svjedoka odnosno nužno ne smatraju da bi trebali ili mogli utjecati na takve svjedoke. Bitno je da u postupku provjere pritužbenih navoda u iskazima osoba bude sadržano kazivanje o svim odlučnim činjenicama jer tada disciplinski sud ne mora svjedoka pozivati na usmenu raspravu već može pročitati njegov iskaz i prijavljenom policijskom službeniku omogućiti da se očituje o njegovom sadržaju ili može pozvati i saslušati neposredno svjedoka, ali povjerenje može pokloniti njegovom iskazu danom u postupku provjere pritužbenih navoda ako zaključi da je tada dani iskaz životan, logičan i sukladan drugim relevantnim dokazima. Pisani

iskazi svjedoka iz postupka provjere pritužbenih navoda mogu koristiti i radi sprečavanja dodatnog traumatiziranja posebno osjetljivih („ranjivih“) svjedoka (Pajčić, 2005), koji su već više puta ispitivani o svojim izuzetno negativnim iskustvima (slučajevi nasilja u obitelji, seksualnog napastovanja, djela na štetu djece i maloljetnika, ozbiljnih prijetnji i sl.). Važnost korištenja transkripata je velika jer su tajno snimljeni razgovori često jedini ili najvažniji dokaz kod najtežih oblika kršenja zakona od strane policijskih službenika.

Detaljno uzimanje potpisane izjave od prijavljenog policijskog službenika u postupku provjere pritužbenih navoda smanjuje mogućnost da on tijekom pripreme za raspravu, odnosno na usmenoj raspravi pred disciplinskim sudom, iskonstruira obranu u pravcu onemogućivanja utvrđivanja materijalne istine, jer disciplinski sud i u odnosu na kazivanja prijavljenog policijskog službenika odluku o vjerodostojnosti dokaza donosi po načelu slobodne ocjene dokaza.

Poseban je značaj pritužbi kao izvora informacija o radu i ponašanju policijskih službenika. Sustavno praćenje i kvalitetna analiza njihovog sadržaja doprinosi lociranju problema u funkcioniranju sustava, efikasnijoj kontroli i unaprjeđenju policije kao službe u cjelini.

LITERATURA:

1. Čupurdija, M. (2012). Kontrola rada u javnoj upravi, *Pravo i porezi*, 21 (9), 8.-13.
2. Đerđa, D. (2010). *Opći upravni postupak u Republici Hrvatskoj*, Zagreb: Inženjerski biro.
3. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 18/97, 6/99, 8/99, 14/02, 1/06, 2/10.
4. Galović, R. (2014). *Predstavke i pritužbe kao sredstvo zaštite prava građana: kritički osvrt i ocjena učinkovitosti*, *Pravnik*, 48 (1), 31.-44.
5. <http://www.usud.hr>, posjeta 22.09.2015.
6. Janssens, E. (1997). *Policijska etika i kontrola policije u demokratskom društvu*, Izbor članaka iz stranih časopisa, broj 4, Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova RH
7. Juras, D. (2015). *Dokazna sredstva u disciplinskom postupku protiv policijskih službenika u Republici Hrvatskoj*, *Civitas*, 4 (2), 77.-92.
8. Krijan, P. (2006). *Komentar Zakona o općem upravnom postupku*, Zagreb: Novi Informativ.
9. Lilić, S. (2010). *Upravno pravo/Upravno procesno pravo*, Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
10. Pajčić, M. (2005). *Ugroženi svjedoci u kaznenom postupku*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 12 (1), 33-62.
11. Pavliček, J. (2013). *Kriminalistički intervju*, Zagreb: Međunarodno

- kriminalističko udruženje.
12. Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika, Narodne novine, broj 141/11.
 13. Pravilnik o načinu provedbe unutarnje kontrole i nadzora rada službenika i ustrojstvenih jedinica Ministarstva unutarnjih poslova, Narodne novine, broj 141/11, 146/11.
 14. Pravilnik o načinu provođenja posebnih dokaznih radnji, Narodne novine, broj 102/09.
 15. Pravilnik o načinu rada i postupanja po pritužbama te radu povjerenstava za rad po pritužbama, Narodne novine, broj 78/15.
 16. Rajko, A. (2005). *Još o promjenama u postupku zbog teške povrede službene dužnosti*, Informator, 53 (5440-5441), 13.
 17. Ravnateljstvo policije, Ured glavnog ravnatelja policije, dopis: 511-01-43-152-98/15 od 10. rujna 2015.
 18. Roso, Z. (1995). *Informativni razgovor i intervju*, Zagreb, Ministarstvo unutarnjih poslova.
 19. Smolčić, P. (2007). *Predstavke na rad zaposlenika i ustrojstvenih jedinica MUP-a RH*, Policijska i sigurnost, 16 (3-4), 201.-219.
 20. Smolčić, P. (2009). *Značaj predstavke u zaštiti ljudskih prava i suzbijanju korupcije*, Policijska i sigurnost, 18 (3), 348.-363.
 21. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, broj 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10, 5/14.
 22. Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine, broj 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14.
 23. Zakon o općem upravnom postupku, Narodne novine, broj 53/91, 103/96.
 24. Zakon o općem upravnom postupku, Narodne novine, broj 47/09.
 25. Zakon o policiji, Narodne novine, broj 34/11, 130/12, 89/14, 151/14, 33/15.
 26. Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, Narodne novine, broj 76/09, 92/14.
 27. Zakon o sustavu državne uprave, Narodne novine, broj 150/11, 12/13.
 28. Zakon o tajnosti podataka, Narodne novine, broj 79/07, 86/12.

SUMMARY:

**COLLECTING EVIDENCE FROM PERSONAL SOURCES IN
THE DISCIPLINARY PROCEDURE**

The paper shows the way of collecting evidence from personal sources in the procedure of establishing disciplinary responsibility of police officers. The most common evidence are statements of citizens that can be reached through the instrument of receiving and verifying citizens' complaints about the conduct and behavior of police officers. The paper particularly emphasizes the importance of complaint as an instrument for the control of police officers. The paper especially points out the way of interviewing the witnesses in the process of verifying complaints and importance of possible using of the written witnesses' statements and transcripts as an evidence in disciplinary proceedings.

Key words: disciplinary proceedings, personal evidences, police officer, complaint, transcripts